

# BARSI HIRLAP.

Politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, egyes szám 20 fillér. Hirdetmények beiktatása jutányosan számíttatik. A „Nyílt tér” sorának közlési díja 50 fillér.

Felölős szerkesztő és lapkiadótulajdonos  
Dr. TÖRÖK MÓR.

A lap szellemi részét illető kéziratok a szerkesztőség, hirdetések és pénzküldemények a kiadó hivatal címére küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

## József főherceg meghalt.

Temetni jöttünk és siratni.

Temetni József főherceget; siratni minden idők egyik legmagyarabb Habsburg ivadékát. Könnyet fakasztani, hogy elhagyott minket. Zokogni, hogy enyhítsünk fájdalmainkon, könnybe borulva, lesújtva állani ravatalánál, mert megszűnt fenkölt szívének utolsó dobbanása.

Magyar volt, tetőtől talpig; születésétől haláláig. Magyar volt lénye, szíve, gondolatja, lelkének ő magyar forrásából, kiapadhatatlan forrásából táplálta önmagát s gyermekeit. A József nádor vére nem tagadta meg magát. István nádor szelleme pedig megaranyozta egész világot.

Magyarnak született, annak élt, s magyar földön halt meg. Ezen a földön lesz is eltemetve, mint ahogy két gyermekét már ott helyezé el. Magyarok várában, Buda várában, magyarok lelke, dicső magyarok szelleme, régi dicsőségek fényes hőseinek országában, Mátyás várában. — Közénk! Közénk, mert odavaló, hozzánk jön, mert tőlünk származott, velünk, mert együtt voltunk a haza oltalmára, becsületére.

A magyar nemzeti szellem hősza a magyar nemzethez megtér pihenni. Oda, ahoz, kit legjobban, szíve teljes melegével imádott, oda,

hová nagy szelleme csak az önmagában rejlő — és minden intrikát meghallgató és elkövető — ellenséges fondorlatok teljes és hazafias megvetésével, avagy figyelembe nem vételével juthatott. Nálunk volt itthon és nem Bécsben! Magyar volt, de nem osztrák. Magyarok nevelte családját, annak és semmi más egyébnek. A legelső, a legnagyobb „főúr” volt, gondolkodásban, izlésben, szokásokban, tettekben, szándékokban, nemességben és jószívűségben.

De kevés a szó, szegény a magyar nyelv, hogy tollunkkal, szavunkkal József főherceget méltányolhassuk. Szívünkbe jött, ott maradt, ott fog élni eszményi létének egész történeti megnyilvánulása.

Temetni jöttünk és siratni. — Temessünk, sirassunk de vegyük elő az emberi lélek igaz nyilvánulásának, minden gondolatunk és eszménk legfenségesebb megnyilatkozásának örök formáját, azt, amely legmagasztosabb, a legemelőbb: az imádkozást! — Imádkozunk érte, forduljunk fohászunkkal az egek mindenható Urához, az ő lelkiüdvéért és a mi boldogságunkért:

Letörött a mi magyar szívünk koronája, lehullott a mi ékességünk. Oh Felséges Isten! Te akartad, ám

ugy legyen, megnyugszunk bölcs itéletedben. — Alkottál és teremtettél de bölcs akaratod folytán megsemmisítesz is mindeneket. — De Te ott a mennyekben igazságos mértékkel gondolszreánk.

A természet esodás világából férfiakat varázsolsz elénk, férfiakat, kik együttérezni, férfiakat, kik szeretni tudnak. Nem parányokat, de óriásokat támasztasz fel fenkölt bölcseségeddel, de megengeded, hogy teremtményeid óriásai is a parányok javára válhassanak. Mózesnek megadtad, hogy népet az ígért földjére vezethesse és megadtad a magyar népnek, hogy Mózesként nagyjait az ígért: a legszentebb magyar érzélem, a magyar nemzeti érzés, a hazafiai szeretet mezejére kalauzolja. Bölcsen megengeded, hogy közéletünk labirintusának legmagasabb régióiban mindig legyen egy oly magas férfi, ki a család szó legszorosabb érdekeit talán nem kellőleg felismerve, avagy talán igen jól felfogva, a nagy egésznek tegyen soha el nem évülő szolgálatot. Mert ez a nagy egész a nép, kié a hatalom és a dicsőség, most és mindörökké, Amen.

Mert temetni jöttünk, sirni és imádkozni.

Mert „Feltámadunk!”

ifj. Gonda Béla.

## TARCZA.

### András ur Bécsben. \*)

Írta: Dr. Nagy Béla.

— De ha mondom, főpohárnok ur...

— Mondtam már, hogy szakanna rá a bihari esárda teteje, nem vagyok én főpohárnok! Elcsufoltak ugyan valami főistenesodának, de még sem poharat, sem belévalót nem láttam. Ha pedig valaki szólni akar vélem, akkor vagy fogja be a lepénylőjét, vagy szólítson becsületes nevenem. Balassa András! Ez csak teszi... hogy a piócazák táncoljanak niméte a eziferblattján!

— Bálintról...

— Mán meg mi baja van kendnek az én nótaesínáló ecsémmel?

— Botrányos életet folytat. Mindenkinek tartozik és nem akar fizetni!

— Kifizetem én a piczurka zsebemből minden kontóját!

— Az asszonyokat elbolondítja...

— Azt már szeretem hallani! Régi Balassa virtus szoknyák után kuvaszkodni. Éfju koromban én sem eselekedtem más-ként. Bár csak még most is fehérréppel praktizálhatnék...

— András ur tréfál!

\*) Részlet az író „Egri csillagok” című regényéből.

— Tréfáljon kenddel a harmadnapos hideglelés.

A lefőzött udvaronc belátta, hogy nem boldogul a nyakas magyar urral. Sarkon fordult és odébb állott. András ur megforgatta nagy, kék szeméit s dühösen mormogta magában:

— Ez is olyan magyar a kívül az ordó nimötöt fabrikált, hogy a kassai vihodár beretválja a fejét kopaszra.

Az udvari népség már megszokta a Balassák ezifra szövlásait s nem háborodott fel senki, a mikor András ur megereztette a nyelve karikás ostorát. Nem Szerette Bécsét. Már régen otthagya volna „azt a talpnyaló esürhét, amelyen úgy letyeg-lotyog a pojáczás buj bele snajder.” De ott kellett maradnia. Ő volt őese fia-nak, Balassa Bálintnak a tudora s minden áron „rendi nagy urat” akar belőle csinálni az udvarnál. Bálintért rajongott a bécsi fehérrép s András már arról álmodozott, hogy az őses majd valami „pávás-kodó dámával” eserél kontyért süveget. Az ifju Balassa teljesen elűtött a familiájától. Bársony szavu, kedves modoru udvaronc volt, a ki azonban mindig kimutatta a magyar virtust, mihelyt az alkalom kínálkozott. A táncot nála kecsesebben senkisem ropta, vidám és borongó dalai a szívekbe lopódtak, az udvarhölgyek nagy kitüntetésnek vették, ha csak megszólították őket. De a mily szeretettel öveztek körül

a nők, oly gyűlölettel viseltettek iránta a férfiak. Valóságos összeesküvést szöttek ellene, hogy legalább eltávolítsák az udvarból.

Most is új olajat öntött gyűlölködésük tüzére.

Az udvar minapi estélyén egymaga táncoltatta meg az összes hölgyeket, akik aztán rá se hederítettek a többi urakra; kosarat adtak mindegyiküknek. Nagy volt a harag a rajtuk esett sérelem miatt s elhatározták, hogy bármi uton, de megszabadulnak Bálinttól. Tudták, hogy kemény fába vágják a fejszájukat, mert Bálint legfőbb pártfogója Zsófia hercegnő volt, kivel nem egyszer egymaga szánkázott végig Bécs utcáin. Rudolf király pedig — különös természetű ember lévén — András urat felette kedvelte, éppen azért, mert a jó magyar eksztravaganciók nagyon megnyerték tetszését. Balassa András volt az, a ki felséges urát rávette a pipázásra s nem egyszer látták az udvarbéliet, a mint „együtt pőfékeltek hatalmasul nagy török csibukokból, bodor füstfellegetek eregetve.”

András ur unta az udvari életet, melynek egyhanguságába nem tudott bele-szokni az ő változatosságot szomjazó természetete. A Balassák egyéni tulajdonsága, létfontartója a küzdelem volt. A harcmezőn születtek, ott is haltak el. András ur meg különösen kedvelte a magyarok elle-

## Nyílt levél Barsvármegye közönségéhez!

1905. június 15.

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Félve szólamlak meg e nobilis gyülekezett előtt, látva a hazafiúi fájdalomtól eltelt aggódó s gyötrődő arcokat, reszketve mártom be pennám, látva magam előtt oly kiváló és nemes férfiak tekintélyes sokaságát. Halkan, esendesen s szerényem emelem fel igénytelen szavam, most Demostenesekkel állok szemben: szégyenlősen forgatom tollamat, mikor Tacitusokkal, s mélyen alázatossággal mikor Moliérekkel csatázom. Érzem lelkemben azt a gyöngeséget, hogy az erősekkel harezra kelni merészeljek, de érzem azt az erősséget is, mely a gyengéket van hivatva legyőzni. Most egyforma az erő meg a gyöngeség hatása: csak okosan kell az alkalommal élni. Gyöngye vagyok most, mikor felszólok, de erőssé tesz az önbizalom és — az önök erőssége. Mi az erő? Mások gyöngesége feletti túlsúly. Semmi egyéb. A vas csak azért erősebb a fánál, mert ez gyöngébb. De a vasat elő kell állítani, meg kell teremteni, míg a fa az magától nő, fejlődik és erősödik.

De fogjunk a szóhoz, jusson el gyenge szózatunk az avatott fülekbe s találjon ott visszhangra. Önök érdemes uraim együttesen édes hazánk szervezetének egyik jogadta szervét képezik. Elősegíthetik vagy hátráltathatják annak működését, egészségét. Összejötték most, hogy csatlakozzanak egy szervtársuk: Hevesvármegye — feliratához. Azt hiszem, azt remélem, egyhangulag magukévé teszik azt. Elvárja ezt Önöktől a vármegye közönségének az a sok atomja, melynek önök a molekulái, képviselői. Minden test legparányibb része az atom, a sok atom alkotja a molekulát, a sok molekula az elemet, a sok elem a vegyületet, vagy a keveréket.

A vegyület az ideális kémiai forma abban az elemek egy egyesülésében, hogy szabadon öket külön-külön felismerni, kiválasztani nem lehet, az egyesek egésze eltűnik a nagy egészben. Szétválasztani csak erőszakos uton forralással, vagy más vegyi ellenszerekkel lehet. A keveréket könnyű szétválasztani, mert ott minden rész megtartja külön-külön az egyéniségét, ha vízbe öntjük szétválják, mert a súlyosabb anyag a pohár fenekére huzódik, a könnyebb pedig felette helyezkedik el.

nivel való atakérozást s bizony csak mulatsággal szolgált neki, ha jó, lovas vitézekkel vagdalkozhatott a török ellen. A mikor még Divényben székelt, akkor minden délből, mihelyt letette a kanalat, lóra ült vitézeivel ellenséget keresni, hogy aztán jól essék a kardlapozgatás után a vascsora. Volt is olyan étvágya, mint más tiz embernek s a szakácsát az erdélyi udvarból hozatta. Ha aztán vendégséget csapott, az egész ország arról beszélt, mert sehol akkortájt nem esett akkora dinom-dánom, mint a divényi várkastélyban.

Aglegény volt. Rebesgettek valamit az emberek, hogy csalódott szerelem férge rág rajta, de András ur soha beszélt erről. Vigadott, tobzódott s egyedüli öröme Bálintban tellett. Hiába unszolták, hogy nézzen asszony után, mert „legényrudon szárad”, ő csak élte világát, duhajkodott és csatázott.

— Adjon Isten, bátyám!

— Adjék Isten, Bálint ecsém! Hát te merre kóriczalsz mindétig? Mán megest panaszkodtak, hogy ezadarul törőd a borsot az udvarbéliék orra alá. Mondom, ecsém, nézz mán asszony után, mert meg-lásd, legényrudon fonnyad ifjuságod, mint az enyém!

— Bátyám mindig csak ezzel hozakodik elő. Csak nem juttatok főköttő alá olyan vászoncselédet, a kit nem szeretek. Majd eljön a szivem tavasza, megnyílik

Látják-e önök tisztelt uraim, hogy a mai nagy válságban a vegyület áll szemben a keverékkel. Mi magyarok, azt hiszem, csak Istene kegyelméből azt a szeretetet kell, hogy alkossuk, mely olyannyira egész, hogy csak mesterséges uton feltorralással lehet elemeire bontani. Szemben áll velünk Ausztria, a keverék, melynek lehetetlen, sokféle nemzetiségéből nincs kettő, mely egymással, nincs egy, mely az egészsel rokonszenvezne. Ezeket tehát könnyű volna egymástól széjjel választani. Ezért nem bántják. Tudják, hogy ha akarnak, úgy is széjjel mennek. De minket forralnak, tűzbe hoznak, hogy elemeinkre bomolva, az egyes elemet könnyebben csábitassák magukhoz, a hatalomhoz, a hatalomhoz, melynek összes célját egy bizonyos klikk boldogulása képezi.

Féltetve alkotmányt, mindennemű államrendet, katonai diktatúraszerűleg akarnak bennünket kormányozni. Szükségrendeletekkel, mindenféle törvényszegésekkel szeretnék boldogulásuk útját elérni. Az 1867-iki kiegyezés megkötése óta mindig, mindenféle intrikákkal a törvény értelmének félremagyarázásával, jelentős tartalmának folytonos és ezéltudatos nyesegetésével akarták az országot abba a forrongásba hozni, a mely forrongás által egyes elemeknek az együttes nagy egészéből való kiválasztást vélték elérhetőnek, csak azért, hogy gyengítsenek. Céljukat részben már majdnem el is érték. Tényleg sikerült vegyi uton előállítani egy oly elemet, a melynek céljaikra való felhasználása az ország hátrányának, de az ő hatalmuk vélt megerősítésére szolgált. Ez az elem a szabadelvű párt.

Ez a pártelem külön választatván, mint az elkényeztetett gyermek szabadon rakoncátlanokodott, pusztított és tobzódott 38 esztendőn keresztül. Rontotta a család boldogságát, veszélyeztette annak a jövőjét. Most kamaszkorában lett a legvakmerőbb, kamasz ésszel hagyta magát belelovalni egy oly mérközésbe, melyben most a legújabb választáskor oly csufos vereséget szenvedett. De most is tovább kamaszkodik, bár főmatadorjait teljesen kiverték. Vereséghez soha még szokva nem volt, tehát elkényeztetett gyermek módjára a mamájához menekült.

A bécsi kamarilla volt ezeknek mindig a

mamájuk. Most is annak a szoknyája szé- lőt fogják, ahhoz simulnak, várják tovább biztató mosolyát; a helyett, hogy mennének a szigorú apához: Magyarországhoz, a helyett, hogy avval egybeforrva a nagy Magyarországnak lennének szét nem választható, — tehát vegyületi elemei, — még most is csak osztrák módra zagyva keverék maradtak.

Az új választások elrendelése által Bécs e hazafiatlan elemnek megszapordását remélte, majd annak nem sikerülte után a folytonos huzavonásokkal és üres ígérekkel forrongásba akarja hozni, abba akarja kergetni az országot. Régi dolog, hogy a kamarilla soha az orránál tovább nem látott. Most sem. Megfeledezett arról a kémiai törvényről, a mely az előbb idézettek a kiegyesítője, tudniillik, hogy feltűzés által az elemeket egymástól nemcsak szétválasztani, hanem egybeforrasztani is lehet. Nemes arany pénzben is több elem, mint réz és ezüst van jelen, de a fő benne az arany, a többi fém, mint szükséges, szintén szerepel, de meghajlik az érc királya előtt.

A politikai életben ma a nemes érc, az arany képviselője: az ellenzéki koalíció, melynek programja a színmagyar, a színarany hazafiság, a magyar nemzet nyelvi, gazdasági és lehető katonai függetlenségének megteremtése.

De éppen ez az, a mitől a bécsi udvar annyira irtózik, hogy az ő szempontjuktól miért, azt hiszem magyarázni teljesen felesleges. Támogatja ebben a szabadelvű párt. Hisznek is neki, sőt — „komoly elemnek” — egyedül csak ezt tartják; ami érthető is, mert ezek az urak 38 esztendőn keresztül mindig azt magyarázták, hogy ők a hazának legokosabb emberei. Ebben a feltevésbe az udvar már annyira bele élte magát, hogy nem is tud ettől szabadulni. Vagyis tényleg ezek odafenn igen nagy erkölcsi súlylával bírnak.

Magyarországnak jelenleg nagy kisebbségben lévő pártja tehát Bécsben tekintély. Ezek az urak azonban egyszersmind állítólag magyar hazafiak is, — kellene hogy legyenek, — valóban azonban nem azok. Mert a helyett, hogy a veszályban forgó szülőháza megmentésére sietnének, erkölcsi tekintélyüket Bécsben érvényesítenék, a magyar nemzeti követelések javára, még most is álomnak tartják teljes meg-

számomra is egy illatos rózsa rubintos kelyhe, akkor csapunk olyan lagzit, hogy még az angyalok is lejönnek az egekből libbenőst ropni!

Az ilyen kacskaringós, zamatos beszéddel mindig letromfolta Bálint András urat, a ki aztán egyszeribe felhagyott a regulázással. Tekintete ilyenkor Bálint dalias természetére tapadt és nadrágos ember létére nem egyszer vont a keblére az ifjut, sok pisla szem láttára s esókolta meg a száját, mely fölött sörte bajusz kunkorgott. Most is kiáradt belőle a szeretet folyama s bizony még a könnye is kiharmatozott a szeméből, a mikor hatalmas karjaival átnyalábolta a „szíve legényét.”

— Mondsza, édes ecsém, mulatozol-e e tájékon!

— Olyan szívesen — felelte Bálint, hogy a koporsóban is jobban esne a fekvés, mint az udvarkodás.

— Akkor úgy elmegyünk hamar innen, hogy a sarkantyunk csöngölöngös rezének a nótája se marad meg utánunk. Majd leszakajtod valami egri asszony nép pártját! Nem köll néked szölke, német dákra pazallani a czuppanóidat. Mindjárt lóra is kaphatunk s aztán agyé bécsi koszt, minőli módí, pojáczás buj bele...

Rögvest meg is akart indulni. Ha valamit elhatározott, menten meg is cselekedte. Karonfogta az ifjut s aztán feszegőlibbenő léptekkel kifelé igyekezett a téli

kertből. De nem jutott el a kapufélfáig sem, a mikor ugyszólván élje gurigázott egy kövérbélű temérdek asszonyság. András megismerte s megköszöntötte.

— Adjon Isten szerencsés jó napot, Kata néném! Mikor ült fel a seprűre Egerben?

Az asszonyság nagyon megharagudott a kiszólásra.

— Hallja kend, én velem ne tréfáljon kend, mert azt mondom kendnek, hogy egri asszony vagyok, együtt vagdalkoztam Dobó Katával, tudja kend!

— Hajh, a nyelvét csak elhozta magával — kötekedett András ur, a ki Kata asszonnyal mindig összekocczant, mihelyt meglátta.

— De a tenyerem is elhozta, — hareziaszkodott az asszonyság — úgy bebeszéljen velem kend, hogy négy uram volt, de a nadrágot mindétig én viseltem a háznál! Ugyám kend!

— Szépen rekomendálja be magát nénemasszony — szölt Bálint, a ki szintén nem tudta volna elviselni, hogy ne csipjen egyet rajta.

— Dajszén! berekomendálom én az urfi ábrázatját. Ma sokat lefetyel.

— Tartogassa a harezí kedvét Eger legközelebbi ostromáig...

— Ha csak addig kéne tartogatnom, akkor már ne is tartsam a harezí kedvemet! Rajtunk ütött a török! Azért jöttem,



semmissülésüket s a katonai hatalom napfényében sütkérezve, passzív viselkedésükkel a nemzet megrontására törnek, a helyett, hogy a haza megmentésén illetve teljes megszilárdításán a koalícióval együtt vállvetve küzdenének.

Semmi jövők könyve a gyalázatot róluk le nem moshatja. De itt van a leg-és legutolsó percz, még lehet megváltozni és megjavulni. De erre ugylátszik, mint minden ilyen hirtelen javulásra, előbb egy intő szózatra van szükség.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Önöktől függ, hogy egy intőszózat elhangozzék. Az 1886. XXI. t.-ez. megadja a jogot, hogy a törvényhatósági bizottság országgyűvekkel foglalkozhatik, azokat megvitathatja s megállapodását a képviselőházhoz közvetlenül felterjeszheti.

A szabadelvűpártnak szerepe pedig — sajnos, de való — országos jelentőségű ügy. Határozottan az. Nem csak párt ügy! Párt ügy volna akkor, ha jelentéktelen pártokról és annak jelentéktelen belviszályáról volna szó. Az a kétségbe nem vonható tény, hogy a bécsi udvar előtt ez a párt erkölcsi súlylyal bír, hogy az udvar az ország egyetlen komoly elemének tekintti, hogy a király hű és kiváló hazafiának csak őket tartja: teljesen elég kvalifikáció ahhoz, hogy mostani passzív s az ország igaz érdekeit nem csak nem istápoló, de veszélyeztető eljárását a lehető legkomolyabban „országos ügynek” tekintsük.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Ezen indokaimnál fogva van szerencsém a következő határozati javaslatot indítványozni, tisztelettel kérve annak egyhangú pártolását:

„Mondja ki Barsvármegye törvényhatósági bizottsága, hogy az országgyűlés eddigi többségének — a szabadelvűpártnak — a folyó válság idején tanusított magatartását, mint a mely egyedüli oka volt annak, hogy udvari körökben a nemzet nagy többségének legszentebb érzelmei kellő visszhangra nem találtak, — a vármegye közönsége hazafias meggyőződésének egész súlyával elítéli és kárhoztatja.”

hogy segedelmet adjanak az udvarnál. A ki nadrágos ember van Egerben, mind a falakat védi. Kendtek is jobban tennék, ha nem asszonyokkal, hanem a törökökkel attakéroznának.

— Há'szen szoltam én valamit? Csak szerencsés jó napot kívántam — mondá mosolyogva jó képpel András ur. — Ippog jókor került ide, mert mi ugyis Egerbe igyekszünk. De előbb siessünk a királyfi elé, hogy mellénk adjon egynémely katonákat. Addig pedig férjünk megbékességel, Kata néne, nehogy lássa a czudar nimőt, hogy egymást marja a magyar... Öltse karját szépecskén a karomba.

Kata felsóhajtott.

— Ha kend ilyen lett volna hozzám Egerben, már régen a felesége lettem volna. — Jaj! Erről ne diskuráljunk, mert rögvest aspiskigyó ül a nyelvemre.

Szóltanul haladtak aztán egymás mellett. András urnak szabad bejárása volt Ernő főherceghez, a ki a Prágában időző Rudolf király helyett az ország gyepelőjét vitte s ezért csakhamar a királyfi előtt állottak. Rudolf király szenvedélyes csillagvizsgáló volt s többet törődött az égi tü-neményekkel, mint az ország ügyeivel.

András ur rövidesen elmondta, hogy mi járatban van. Eger slatt török táborozik, a magyar végvár elesik, ha siető segítség nem érkezik. Ernő főherceget hidegen hagyták az öreg hazafi szavai.

Ha én tagja volnék a törvényhatósági bizottságnak, — hazafiságom elleni bűnnek tekinteném, hogy a legelső adott alkalommal ezt az indítványt elő ne terjesszem a törvényhatósági bizottság előtt! Ga. Ba.

### Hitelszövetkezet

Irja: —k—r.

Mielőtt rátérnék annak a kérdésnek tárgyalására, hogy az alakulandó hitelszövetkezet működését a hitelügyetek mely ágára terjessze ki, foglalkoznom kell még előbb röviden a szövetkezeti tagok gyűjtésével és azzal, hogy vajjon esatlakozzék-e a szövetkezet az 1898. évi XXIII. t.-ez. értelmében alakított központi hitelszövetkezethez, vagy sem.

A szövetkezeti tagok gyűjtése mielőtt még a szövetkezet ténylegesen megalakul és megkezdí működését, egyike a legnehezebb feladatoknak. Mert a gazdag ember, aki tőkéje részére elhelyezést keres, szövetkezeti vállalathoz, különösen olyanhoz, a mely altruistikus elveket hirdet, nyilván nem esatlakozik. A tagok tehát a közép vagyoni osztályból és az inkább szegények közé tartozó népelemből gyűjtendők. Amde ezek egyrészt bizalmatlanok, másrészt egyáltalában félénkek s különben is nehéz velük megértetni azt, hogy miért is kell nekik már előre is oly kötelezettséget vállalni, a melyért ellenszolgáltatást nem kapnak. A pórnépet ugy szolván teljes lehetetlenség egy még nem létező, még csak alakulandó vállalkozás részére megnyerni. Nem tehetnek tehát egyebet a szövetkezet alapítói, mint hogy egyelőre csak ép annyi tagot szereznek, a mennyi a megalakuláshoz és a szövetkezet működésének megkezdéséhez nélkülözhetetlenül szükséges. Mert ha már aztán működik a szövetkezet, a tagok gyűjtése könnyű lesz. Egy ketten esatlakozzanak csak a nép köréből, ez sokkal nagyobb propagandát fog kifejteni, mintha hónapokon át apostolokodunk hangzatos szavakkal és akár a legszebb szónoki bizonyítékokkal. A földolog, hogy megalakuljon a szövetkezet, maga az üzleti forgalom, a szövetkezet fennállása és működése fogja a tagok zömét, a tagok nagy számát szerezni, mert ez esetben már a vezetőség is több actiót fejthet ki, a mennyiben kézzelfoghatóan magyarázhatja meg majd a népnek, hogy miért érdeke a szövetkezet kötelekésbe belépnie.

Hogy a szövetkezetnek mennél több tagja legyen, erre nézve már utaltunk arra, hogy a kistőkék érvényesülése a főkéllék. A nép minél szélesebb rétegeit kell be-

— Nem adhatok katonát, jó magyarok — szolt. — Más nemzetbeli királyok jönnek hozzánk látogatába s azok illő fogadására kell a Bécsben időző sereg.

— De mán megkövetem, felséges királyom fia, a haza ügye elébbre való...

— Nem lehet... nem lehet — hangzott a kurtára szabott, de sokat mondó felelet.

Erre aztán kitért András ur szívéből minden keserőség.

— Nem! — kiáltotta fel. — A magyarság ontsa hiába vérét csak azért, hogy a bécsi udvarnak legyen pucezra, parádéra? A király Prágában csillagokat vizsgál, az égbe kandikál s legszebb váraink romba dőlnek a muszurmány golyóbisaitól! Nem addig van az! Ha adó kell, legyen érte katona!

A herceg sarkon fordult és faképnél hagyta Andrásékat.

A jó magyarok busan tekintettek egy másra. Nem hitték volna, hogy így bánjanak velük. Lehorgasztott fővel hagyták el az udvart, lóra kaptak. Kata asszonyt kocsiba ültették s néhány szál vitézükkel megindultak Eger felé.

Mire Eger alá értek, már török zászló lengett a várfokon... S hogy így történt a história, azt a krónikás szomorú valósággal bizonyítja.

vonni. Elérhető lesz ez az üzletreszek mér-sékelt összegben való megállapítása által. Ha egy-egy üzletresz értéke csak 50 korona volna, teljesen megfelelné a czélnak. Sok ezer ötven korona, nagy összegre rug és ötven koronájával sok tagot sikerül majd szerezhetni.

A központi hitelszövetkezethez való esatlakozást illetőleg véleményünk szerint tagadó álláspontra kell helyezkedni. Mielőtt az 1898. évi XXIII. t.-ez. megalkotott, a törvényhozásnak tulajdonkép semmi más czélja nem volt vele, mint az, hogy az amugy is folytonosan szaporodó pénzüintézetek, különösen a vidéki helyeken ne a részvénytársasági formát válasszák, mert ez intézetek, mivel egyedül nyereség-hajhászásból erednek, tehát a nagytőke birtokosok szolgálatában állanak, nem alkalmasak a nép anyagi jólétének előmozdítására.

Az 1898. évi XXIII. t.-ez. czélja e szerint az volt, hogy a szövetkezetek fejlődését mozdítsa elő. E czél van hivatva szolgálni az idézett törvény azon rendelkezése, hogy a mely szövetkezetek e törvény szerint alakulnak át, vagy alakulnak meg, azok adó és illetékmentességet élveznek.

A törvény azonban nem tökéletes. Mert a szövetkezet részére biztosított adó és illetékmentesség csak úgy érne valamit, ha egyébként nem volnának korlátolva a szövetkezetek központi hitelszövetkezetekbe való belépés által, a mi a szövetkezetek működésére bénítólag hat. Két okból hat bénítólag, egyrészt, mert magát a forgalmat helyi keretekre osztja, másrészt, mert a leszámítolási kamatláb az országban általános uralkodó kamatlábnál mindig nagyobb. Mindezek persze részletkérdések, melyekről nagyon sokat lehetne még beszélni, aminek elhelyütt nincs tere, de az általános szempontokból tekintve is eléggé meggyőződhetünk, hogy az idézett törvény által biztosított kedvezmények nem érnek fel azon hátrányokkal, melyekkel a központi hitelszövetkezetbe való belépés jár. A szövetkezetek a központi hitelszövetkezet kötelekésbe való belépés által csak bizonyos meghatározott szűk területen fejthetnek ki valamelyes tevékenységet. Ilyen szűk határu területen lehetetlen a kis üzletreszek által oly nagy tőkét összehordani, mely akár ezen szűk terület hitel-igényeit legyen képes kielégíteni, ugy, hogy a központi hitelszövetkezetbe való belépés mintegy kényszeríti a szövetkezeteket, hogy az ő pénzével bonyolítsák le a forgalmat és így ebből csak a központi hitelszövetkezet látja hasznát — s eltűnik a szövetkezetek tulajdonképeni létjogosultsága.

A szövetkezeteknek illetékmentessége különben az 1869. évi XVI. t.-ez. 5. §-a szerint amugy is meg van. Igaz ugyan, hogy ez az illetékmentesség csak az üzleti és betéti könyvekre vonatkozik és továbbá a szövetkezeti tagok által kiállított kötelezvényekre, de elégedjünk meg inkább ezzel a kevesebbel, sem hogy magát a lényegét feláldozzuk. Van az adó tekintetében is némi kedvezmény, a mennyiben a szövetkezetek üzletreszeinek 6% jövedelme nem adóztatik meg, ami majdnem fél adómentességet jelent és így ez még inkább megerősítheti a szövetkezet hivatát abban a meggyőződésükben, hogy ne esatlakozzanak a központi hitelszövetkezethez.

A szövetkezet működését a hitelügyetek minél több ágára terjessze ki.

Az általános legelterjedtebb hitelegylet a közönséges pénzkölcsön. Azonban a pénzüintézetek nem kutatják, hogy a hitel igénybevevő mely czéltól vesz fel kölcsönt, ezzel egyáltalában nem törődnek, kölcsönt adnak, ha kellő biztosítékot nyújt a fél és a megszabott kamatot magára vállalja. A szövetkezetek is kénytelenek az általános árral uszni. Ez az üzletág a szövetkezeteknél is nélkülözhetetlen, csak hogy a szövetkezet am lehetőleg a kölcsönkérés indokát is kutassa. Mert a forgalomra nézve bizony nem közömbös az, hogy mely czéltől vétetik igénybe a kölcsön. Ott, ahol meggyőződik majd a szövetkezet vezetősége

4.

arról, hogy produktív célra veszi fel a tisztelt igénybe vevő a kölcsönt, minden tekintetben előzékenyebb legyen. A hitelnyújtás biztosítéka tekintetében ép úgy, mint a kamatláb és visszafizetési módozatok tekintetében.

A kölcsönös segélyezésnek fogalma és gondolata tételezi ezt fel, hogy egymás javát mozdítsuk elő, egymás érdekét támogassuk. A szövetkezet így szerez hírnevet, így szerez bizalmat a maga részére, hogy a még nem tagok is tudomást szerezzenek róla, hogy nem üzérkedés a szövetkezet főcélja, hanem a segélyezés, a közjólét előmozdítása, fejlesztése. Ezzel szemben természetesen csak az a veszély forog fenn, hogy a szövetkezetet veszteség érheti. Azonban arra való a szövetkezet vezetősége, hogy magát kellőleg tájékoztassa, hogy vajjon nem-e élnek vissza a hitel igénybe vevők a beléjük helyezett bizalommal. Másrészt pedig a szövetkezet ekkénti, — bár óvatos működése, — az emberek önzetét, becsületérzését, szóval jellemét fogja emelni. Az emberek ha látják, hogy nem kiszípolozó uzsorással állanak szemben, hanem egy oly intézettel, melynek a közjólét fejlesztése a főcélja, bizonyára nem lesznek hálátlanok és így a szövetkezetet csak kivételes esetekben fogja veszteség érteni, a mi egyébként semmi féle pénzügyi problémát nem kerülhet.

(Folytatjuk.)

### Pénzügyi miseriák.

A már hosszú idő óta folyó közjogi küzdelmek elvonják a figyelmet nemzetgazdaságunk részletkérdései elől s működésünk gazdasági téren, legfőképpen és csaknem kizárólagosan az önálló vámterület megvalósító törekvésében összpontosul, csak hogy a világot sen ennek gyakorlati, hanem csak elméleti kivételében. Ez az önálló vámterület kérdése az a nagy fa, melytől nem látják az erdőt. Már csak megszoktuk, hogy gazdasági panaszok felmerülésekor a bajok okát legtöbbször az önálló vámterület hiányára vezettük vissza s ezzel mintegy minden bajnak okozójaként a kedves osztrák sógort említjük. Pedig hát van sok oly gazdasági tehetségünk is, amihez bizony a mi kedves szomszédainknak épenséggel semmi közük sincs, de a melyeket ők nem kicsiny kárörömmel szemlélnék, már csak azért is, mert bizony azok az önálló vámterület behozatalát nagyon is megnehezítik és — illetőleg veszélyeztetik.

Mielőtt tehát az önálló vámterületre áttérnénk, az ilyen bajokon okvetlenül segíteni kell, mert különben, ha meg is születik az önálló vámterület, az már születésekor magával hozza a legnehezebb betegségek aszmáját és így egészséges intézmény nem lehet belőle soha.

Gazdasági életünk ezen részlet bajairól, illetőleg most csak azok egyikéről óhajtok e czikk keretében szólni.

Az utolsó évek folyamán a Magyarországon fenálló pénzügyi takarékbetét állománya jelentékenyen megnövekedett és a betétek igen alacsony kamatlábal kénytelenek megelégedni, hacsak valami hasznót is akarnak hajtani. A pénzemberek e tényt mindannyiszor szemükre vetik, valahányszor csak nemzetgazdaságunk rosszabbodásáról, vagy az alsóbb néposztályok nagy nyomoráról beszélünk.

Joggal kíváncsiak lehetünk arra, hogy miért is gyűlt össze — mondhatni rövid idő alatt — annyi rengeteg sok pénz, nagyon is feles mennyiségben.

Nálunk Magyarországon az ilyen pénzügyi a legszomorúbb jelenségek közé tartozik. Ha valóban jómódu népességgel bírnánk, kiknek munkájuk utáni megtakarításai volnának a pénzügyi intézetekben felhalmozva, akkor is sajnálnók, hogy tőkénk nem keresnek más foglalkozást, hanem megelégszenek a bankok nyújtotta alacsony kamatlábal. Mi azonban — sajnos — tőkében szegények vagyunk, kik megtakarításainkat csak azért visszük a bankokba, mert nem találunk számukra más foglal-

kozást és mert, oly bizalmatlanok vagyunk, velünk csak a nagytőkések óriási nyereségeit támogatjuk és öregbítjük.

Ha Magyarországon csakugyan főlegesen volna a pénz, akkor ezen pénzügyi problémák, hasonlóképpen Franciaországhoz, állampapírokban kellene elhelyezve lennie, mert ezek a papírok abszolút biztossággal mellett nagyobb jövedelmet biztosítanak, mint a takarékbetét. Hogy pedig ez nem így van, annak oka az, hogy félünk attól, hogy félretett pénzünket ily módon nem folyósíthatjuk akármikor. Mi tehát nem vagyunk tőkepénzesek, hanem csak egyszerű pénzbetevők, kik nem tudjuk, hogy hát tulajdonkép mihez is fogjunk pénzünk segítségével.

Hol kellene ezen jelenség okát keresni? Egész bátorsággal merem állítani és azt hiszem nem is tévedek, ha azt mondom, hogy vezető szerepet vivő pénzembereink nem csak, hogy a vállalkozási kedvet, de még az életképes vállalkozást sem támogatják.

Igaz ugyan, hogy pénz van bőven, de azért, mikor a vállalkozó, a kereskedő, az iparos vagy a földesgazda pénzért folyamodik, akkor rendszeren nincs pénz az ő számára, vagy legalábbis oly súlyos feltételek árán és oly, szinte hallatlan biztossíték mellett, hogy nálunk a pénzügyi élet csaknem egyet jelent a tönkremenéssel. Jellemző a pénzügyi viszonyainkra az a körülmény, hogy ugyanabban az időben, midőn a bankok betétek után 3½% kamatot fizetnek, pl. a magyar helyiérdekű vasutak elsőbbségi részvényeire nem akad vevő, dacára annak, hogy ezen elsőbbségi kötvények teljes értékben fizettetnek vissza és sokkal magasabb kamatot hoznak, mint a betétek.

Csak hogy nekünk nem olyan pénzünk van, a mely kamatozni kíván; mi csak azt szeretnők, ha pénzünk fáradtság és munka nélkül szerzett nagy nyereségek útján kétszereződne meg. Ezért aztán a vállalkozási kedvet nem is tápláljuk, illetőleg az ipari és kereskedelmi vállalatokat nem támogatjuk — ellenben bármi néven nevezendő sorsjegyek, legyenek azok kamatosak, vagy kamatnélküliek is, sőt osztályosjegyek is, — a legnagyobb kereskedelemnek örvendenek, mire legjobb példa, hogy a nemrégiben 5 koronával kibocsájtott Erzsébet Sanatórium sorsjegyek napi árfolyama ma már 13 korona körül ingadozik, vagyis ma már névértékének csaknem háromszorosába kerül. S vajon miért? Talán valami rettenetes nagy kamatot hoznak? Dehogy, épp ellenkezőleg, semmi kamatot sem hoznak, de hát esetleg nyerni lehet rajtuk.

Ez pedig nagy szó. Ha azonban történetesen egy létesítendő iparvállalat részvényeit akarnák idehaza elhelyezni, akkor ez a vállalat soha nem alakulna meg, mert az ilyen részvények nem kecsegtetnek rögtön nyereséggel és emellett még némi kockázattal is járnak, mert megtörténhetik, hogy a vállalat eleinte a kezdet nehézségei miatt semmi osztalékot sem fizet, sőt a befizetett részvénytőke egy része el is vész. Ilyesmire pedig nekünk nincs pénzünk. Mi pedig kis nyereségekkel nem elégszünk meg, mi egyszerre akarunk meggazdagodni és ezért aztán nyugodtan és összetett kezekkel nézzük, hogy a szerény, de biztos nyereséget miként vágja zsebre mosolyogva az idegen tőke.

S éppen ezen okból kellene az országban fennálló bankoknak, takarékpénztáraknak és egyéb pénzügyi intézeteknek, ha igazán a nemzetgazdaság javára akarnak válni, produktív munkát végezni és főleg vállalatokat létesíteni és támogatni.

Nagyban hibásak azonban nemzetgazdaságunk ezen káros állapotba való jutásában azok is, kik tőküket mindenáron csak a pénzügyi intézeteknél igyekeznek elhelyezni, hogy ily módon minden munka és fáradtság és minden kockázat nélkül nagyobbítsák tőkájukat és legyenek gazdagabbakká.

Innen magyarázható aztán az a jelenség, hogy dacára annak, hogy pénzügyes-

legünk van, dacára annak, hogy pénzügyi intézeteink betétállománya folytonosan növekedik, a nemzetgazdaságnak ebből még sincs semmi haszna.

A betevők ugyan csak igen alacsony kamatot kapnak betétjük után, de azért a pénz mégis méregdrágává lesz abban a pillanatban, mihelyest a vállalkozónak, a kereskedőnek, az iparosnak, vagy a földesgazdának arra szüksége van. Azért hevernek aztán hazánk természeti kincsei kiaknázatlanul és azért törnek iparvállalataink erőltlenül össze, sőt iparunk és mezőgazdaságunk is egyenesen megbénul fejlődésében, mert tudatosan károsítjuk meg őket.

A legnagyobb baj pedig az, hogy dacára a pénzügyeseknek, a viszonyoknak megfelelő olcsó pénznek mégis csak teljesen hiján vagyunk.

Török Aladár.

### A kóborcigány-kérdéshez.

Barsvármegye törvényhatósági bizottsága átiratot kapott Sopronvármegye közönségétől. Azon átiratban felhívják vármegyénk közönségét, hogy Barsvármegye területén tiltsa el a kóborcigányokat a ló tartástól, úgy mint ők tették.

Ezen intézkedés, ha általános volna, segítene valamit, mert ha a cigány rászolgál az üldözésre, gyalog kell futnia és így könnyebben foghatjuk el. Aztán bezárjuk és akkor uri módon él.

Igaz ugyan, hogy a ló tartástól való eltiltás mélyen sérti az egyéni szabadságot, de használna valamit.

De várjunk! A cigány eladná lovait és . . . és gyalog is csak az maradna tovább is, a mi most: A társadalom nyűgje, az ország szégyene, a közélet mérgecskéje. Ugyis csak kóborló maradna a cigány, mert otthona nincs. Még jobban rászorulna a nemzet alamizsnájára, mert elcsúszna a fő jövedelmi forrásától — a lókupezkodástól. Lopna mindent, mert eleget nem kapna. És természetesen is az! Itt még merészebb megoldás kell!

Zalavármegye is tanulmányozta e kérdést. Ugy vélte megoldhatónak, hogy a cigányok gyermekeit el kell venni, sőt az atyai hatalmat is meg kell semmisíteni.

A cigánygyermek egyszerűen elhagyottaknak nyilvánítandók és gyermekmenedékhelyre adandók. A felnőtteket össze kell írni. Minden cigánynak legyen meg a maga illetőségi helye, a mit — ha elhagy — le kell tartóztatni és visszatoloncolni. A vármegye a legnagyobb felügyelettel legyen irántuk.

A felnőttek helyhez volnának kötve. Minden község gondoskodjék azután saját cigányainak foglalkoztatásáról. Vessen vályogot a cigány, de szüntelenül! Munkát neki folyton. Így nem fog lopni, mert lesz neki is elég; felhagy a nomád élettel is, mert nem szabad elmennie.

Azok pedig, a kik szülőiket elvesztették és az állam fiaivá lettek: ezen célra épült és berendezett nevelő-intézetbe tétessenek s ott polgárokká neveltesse.

Ily nevelő-intézetek ott legyenek felállítva, ahol tanítóképző van. A tanítónövendékeknek alkalmuk nyíljon így a gyermek életét már a csecsemőkortól megfigyelni.

A tanítónak az emberi élet minden mozzanatát tanulmányoznia és ismernie kell. Csak az nevelheti a gyermeket emberré (a szó szoros értelmében), a ki ismeri az embert minden életkorában.

Haladunk e tekintetben! Minden tanítóképző mellett van gyakorló-iskolánk, de van már tanítónő-képzőnk, a hol van már minta-óvoda is. Így van ez Eperjesen. Ohajtandó ez mindenütt, de ezen felül adassék alkalom a növendékeknek, hogy a három éven aluli gyermek lelki- és testi életének működését is kiismerhesse. Ez pedig csak úgy lehet, ha a tanítóképzők mellé lelemezhető néven ismert nevelő-intézetet teszünk.

Ez Láng Mihály országos szakfelügyelő forró óhaja, régi vágya!

Ha embertelen eljárás volna a cigány-

gyermek elszedése, vagy más miatt nem tehetné ezt az állam, legyen így:

A felnőttekkel történjék az, a mit előbb mondtam; a gyermekeket meg kényserítsük ovodába és iskolába. Ha innen kikerültek: mesterségre őket! Az elhelyezésükről gondoskodják a tanító — elsősorban — aki tudja: ki mire alkalmas. A község keressen helyet, vagy pedig lesz arravaló társadalmi egyesület, szövetség, illetve állami intézmény.

Igy megfogynak a cigányok és tisztul a társadalom! **Korentsy Sándor K.**

### Tanügy.

#### A magyar „Pestalozzi Társaság” teendője.

Az a közös meggyőződés sorakoztatott bennünket össze a gyakorlat pedagógiai zászlaja alá, hogy az erkölcsi és tantárgyi leczkélvel nem tudjuk lélni a nevelés eszméjét. Ez pedig nem más mint a jellemes ember. Nekünk magyaroknak nagyobb szükségünk van a jellemtani erőviszonyok fejlesztésére, mint minden más nemzetnek, mert ez nem csupán általános emberi szempontból kívánatos, hanem különös magyar nemzeti érdek is.

Idegenekül toppantak ide be — ismeretlen földre, ellenséges népek közé — elődeink hős vezérük alatt. Ha vad pusztítási düh, vérszomja, bosszuvágy, türelmetlenség, tétovázó természet, balog szertelenség az erkölcsök terén stb. más oly rossz jellemezték volna őket, rég nyomunk vett volna. Mik lehetnek ezer éves multunk csodás rejtélyének zárai és mi lesz jövőnk biztosítója? Csakis a szerencsés magyar jellem az, a mely a multban megvédte e hont és esetleg biztosítója lehet további fennmaradásunknak.

De hisz megvan a magyar jellem!

Lehet! De ki van téve a haladó kor nivelláló irányának, a mely lerombolja az egyenlőség eredetiségeit. Ez a tény teszi feladatává a magyar „Pestalozzi Társaság”-nak, hogy megvédjük az enyészettől eredeti kedvező jellemvonásainkat és a kedvezőtlenek helyébe plántáljuk az alaptermészetnek megfelelő jó jellemvonásokat.

Ennek két előfeltétele van: 1. az, hogy megállapítsuk a helyes jellemtulajdonságok tovább fejlesztésének és a kívánatos új jellemvonások beillesztésének ok- és czélszerű módját. E czéltől szorgosan egybe kell gyűjteni jellemtani emlékeinket, mint ahogyan gyűjtik történelmi, néprajzi, nyelvi és más emlékeinket; valamint hogy gondos tanulmányt meg kell figyelni, mily módon fejlődtek ki egyes jellemalakjaink, hogy azok nyomán végezzük nevelő eljárásunkat.

Tett-e már valamit a magyar „Pestalozzi Társaság”? A társaság számos adatot gyűjtött már össze főleg írónk, költőnk műveiből.)\*

Bármely nép jellemtani adalékjainak, de különösen a sajátunk gyűjtése, minden tag feladata.

Miről volt szó a havi gyűléseken? Bodnár Zsigmond egy. m. tanár báró Eötvös J. „Nővérek” című regényének alakjait magyarázta az erkölcsi törvény alapján, kimutatván a regény alakjainak jelleméből a korszak szellemeit, melyben a nagy író e művét megalkotta. Utmutatást ad Bodnár arra, hogy miként hasznosíthatjuk a szépirodalom termékeit, ha nem csak olvassuk a regényt, de tanulmányozzuk alakjait.

„A magyar nép lovagerényéről” tartott értekezést F. Czukrász Róza. Történelmi adatok, irodalmi művek és életből vett példák felhasználásával rajzolta és bizonyította, népünk jellemének e nemes vonását. Ezen jellemvonás ápolását és fejlesztését szükségesnek tartja és eszközül a történelem és a költészet remekeit ajánlja.

Szentgyörgyi Lajos a pártoskodással, mint magyar fajunk jellemhibájával foglalkozott. A mindennapi életből

\*) A jövő számban közlünk néhány jellem-tani adalékot.

vett példákkal mutat azon okokra, a melyek miatt az említett jellemhibánk már a gyermekek közt felsarjad.

Havas Gyula dr. a hiúságról beszélt. Makay Béla dr. a magyar nemzeti öntudatról. Bene Lajos az irigységről. De már e czimek is túl telitlenek e lap kereteit.

A társasághoz fontos indítvány nyújtott be, egy nemzeti szellemben megirandó neveléstan tárgyában. Hogy mekkorát lendítene ez a magyar nevelésen, nem szükséges részletezni. Szükséges ez, mert a pedagógiai tudományok eddig nem törődtek az egyes nemzetek sajátos jellemvonásaival: Kozmopolita irányban fejlődtek. A magyar, a német, a francia neveléstudomány szóról-szóra ugyanaz, pedig más a magyar, más a német, más a francia természet.

Főlséges dologra vállalkozott a magyar „Pestalozzi Társaság”, midőn a magyar nemzeti jellemtani tudomány utjának egyengetését tűzte ki hivatásának.

Ezen társaság működése Berzeviczy ministerünk érdeklődését is felkeltette, a minek főleg azzal adta jelét, hogy egyik gyűlésen jelen volt.

### Közgazdaság.

#### Sertés- és szarvasmarha-vész elleni védekezés.

A bars-verebélyi járásban 1904. évben oly nagy számban hullottak a sertések, hogy a legtöbb házban még magnak se maradt sertés és némely házban oly sok ment tönkre, hogy nem bírták már a nagyszámu sertéshullát elátni és akárhol talált az ember hol malacot, hol nagyobb darabot, csak egy kés földdel vagy füvel befödve, mely elárulta a hulla helyét saját lombadozó és kellemetlen szagot árasztó minőségével.

Mostan újra sertésvész ütött ki. Az emberek más kerületekből bevásárolták a sertéseket és ime, most ezek is hullanak és a még tavaly óta maradt egypár sertés is hull. Sőt pl. Bars-Ahán marha-vész is kiütött; naponként mennek tönkre a legszebb marhák és ha itt nem lesz segítség, ma-holnap a verebélyi kerületben nem lesz sertés és a marha is pusztulóban lesz.

A mi tavaly és mostan kerületünkben történik, az talán már máshol is megtörtént, természetesen sok kárt okozva a népnek. A ki a néppel naponként érintkezik, lehetetlen, hogy a népnek ily károsítása mellett hidegen nézze a panaszkodó károsultakat, és a hulláktól elromlott levegő, víz, föld, patak egészséges helyzetbe való helyezését szíven ne viselje.

Mi a teendő? Ezt a dolgot rendbe kell hozni és a sertés- és marha-vész ellen kell védekezni. Az állatorvosi tudomány itt nem bír segíteni, kell azért mást megkísérteni. Szerintem a legelső teendő volna az, hogy minden községben köből vagy vályogból emelt falakkal kerített hulla-tér volna kint a városból-községből, a mely mellett egy kis házikó volna emelve. Nagyon sok szegény ember van, a ki ingyen őrizné a dög-teret, a kis házikóban nyert ingyenes lakásért. Ugyanis a sertés- és marha-vész terjedésének legnagyobb oka az, hogy a dög-terek nem őriztetnek és így mindenkor az történik, hogy a helybeli, vagy vándor cigányok a dög-téren elásott és néha ragályos betegségben ki-dőlt állatokat még az nap a dög-térből kiássák, patakok vizeibe viszik, ott jól le-mossák a dögöt és az elhasználható húst elfogyasztják.

Ez mindenütt így történik és így van ez a verebélyi kerületben is, aminek azonban lenni nem volna szabad. Ugyanis az az ilyen dög-rablásnak mi a következménye? Az, hogy a ragályos betegséggel meg van fertőzve a dög-tér körüli vidék teljesen, a patakok vize, a hol mossák a cigányok a dögöt. A sertés és marha jövőn a megfertőztetett patakhöz, iszik a megfertőztetett vízből és megbetegszik. Sőt a cigányok megteszik azt is, hogy szánt-

szándékkal szétdobálják a ragályos betegségben hullott állatokból egyes részeket egyes házak kutaiba és udvarain, hogy a gazda állatai megbetegedjenek és ők új hushoz jussanak.

Ezek mind tények, a melyeket meg kell akadályozni azzal, hogy a dögrablás állandó őrizettel megakadályoztassék. Égető kemencéknek felállítása költséges, tisztátalan és kivihetetlen. Lehetne ugyanis a ragályos betegségben elhullott állatokat el is égetni, de ezt minden község nem teheti, mert a költséget nem bírja. Nagyobb városok is nehezen mennének be az égető kemence feállításának és fentartásának költségébe. Azt pedig nem lehet tenni, hogy több község együtt emeljen égető kemencét, mert a község se fogja engedni, hogy más községben elhullott állatok az ő határába hozassanak és ott el-égettessenek, mert a hulla baczilussai ellen nincs védekezés, az elszállítással csak a betegség terjesztése volna előmozdítva. Ha már el kellene égetni a ragályos betegségben elhullott állatokat, akkor sokkal jobb volna egy égető-gépet erre használni a melyet községből-községbe vinnének, természetesen ez is költséges, de mégsem oly veszélyes, mint a hulla-szállítás az égető közös kemenczébe.

A legolcsóbb és legraktikusabb szerintem az, hogy az állatorvosok azon legyenek, hogy ha már a vész ellen az állatokat megvédeni nem tudják, legalább a vész terjedését azzal akadályozzák meg, hogy a dög-tereknek szigorú őrzését megsürgessék, különösen pedig minden hulla eltakarítás után az őrizetet maguk is ellen-őrizzék és a hullarablásnak legszigorubb büntetését szorgalmazzák.

Hermann József, verebélyi s. l. elkész.

### Két szép indítvány.

Vármegyénk közszeretben álló alispánja két szép indítvánnyal lép a mai közgyűlés elé. Az egyik történelmi tárgyú, a másik pedig vármegyénk kulturájának fejlesztését czélozza.

De szóljanak ime maguk az indítványok:

Hazánk multjának egyik legszomorubb korszaka a török hódoltság. Századokon keresztül infestálta, gyötörte a kelet pogány népe hazánk lakosságát, leigázta és a félhold uralma alatt tartotta bilincsbe verve hazánkat. E szomorú évek alatt sok fényes küzdelmet vívott magyar katonai erény a török martalóczokon és e sok fényes fegyver tény között talán nem utolsó a vármegyénk területén Kis-Vezekény mellett vívott vezekényi csata. Hazánk történetében szerepet játszó előkelő főúri család hét kiváló tagja küzdött és vérzett el Vezekény dombjain a kereszt harcában a török tulerő ellen. Ezen hét Esterházy dicső hálálának emlékére állítatott fel a vezekényi emlék. A dicső halált halt hősök késő unokái e szép emléket 1896-ban hazánk ezredéves fennállásának ünnepe alkalmából megújították, de nincs senki, aki ez emléket gondozza, körülkerítettlenül áll kegyelet nélküli kezek rongálásának kitéve.

Ez vezet arra, hogy azon indítványommal lépjek a Tekintetes Közgyűlés elé, miszerint méltóztassék elhatározni, hogy a vezekényi Esterházy emlék gondozását a vármegye magára vállalja és ennek keresztülvitele czéljából vezekényi Esterházy-emlék alapot létesít.

Az alap létesítése czéljából kérem engem felhatalmazni, hogy a vármegye területén gyűjtést rendezzek, mely gyűjtést befejezte után annak eredményéről és a vezekényi emlék körülkerítéséről a Tekintetes Közgyűlésnek jelentést illetve indítványt tegyek.

\* \* \*

Vármegyénk adminisztrációjában aladóan és mindenestre hosszabb idő óta sajnosan érezzük azt, hogy a kellő anyagi eszközök miatt Barsvármegye törvényhatósága kulturális feladatainak nem képes

oly mértékben és úgy megfelelni, a mint azt egyrészt vármegyénk multja, másrészt hazánk létalapját képező magyarosodás érdeke követeli. Nap-nap mellett tapasztaljuk, hogy Barsvármegye magyarul érző és szívvel lélekkel e véráztatta hazán körömszakadtáig csüngő, nem magyar anyanyelvű lakossága, kinek hő óhaja e szép haza zengzeties nyelvét megtanulni, szegénységében igen gyakran nélkülözi azon eszközöket, nélkülözi azon támogatást és buzditást, a mely őt hazafias törekvésében segítené.

Ezen körülmény vezetett engem arra, hogy a Tekintetes Törvényhatósági Bizottsági közgyűlés elé azon indítvánnyal járuljak, miszerint határozza el a tekintetes vármegye közönsége egy kulturális létesítését.

Más törvényhatóságok példájára ezen alap létesítését olyképp vélem keresztül vihetők, hogy a vármegye törvényhatósága által biztosított és vállalatba kiadott mindennemű középítkezés, közmunka és közszállítás vállalkozói keresetből, a kereset kifizetése alkalmából a kereseti összeg 1%-a levonassék és a létesítendő kulturális alaphoz csatolva mint külön alap a pénzügyigazgatósági számvevőszék kirendeltség és kir. adóhivatal által kezelve, a vármegye törvényhatósági bizottságának rendelkezése alatt álljon. Azon biztos reményben, hogy a tekintetes közgyűlés minden egyes tagja indítványom horderejét és hazafias czélzatát átérve, azt határozattá emelendi.

Azt hisszük, hogy felesleges munkát végeznők, ha e két indítványhoz bármi kommentárt fűznénk, hisz azok szép szavai és azon nemes intenció, a melyet czéloznak, önmagukat dicsérik. A két indítványt benyújtó alispánunk ezekkel csakis fényes multtal dicsekvő névéhez és igaz magyar hazafiságtól izzó egész egyéniségéhez maradt hü.

## H i r e k.

**Hazai Gyula.** törvényszéki bíró szabadságáról visszaérkezve, a telekkönyvi hivatal vezetését újból átvette.

† **Spengel Sándor.** Sulyos csapás érte ismét a magyar bírói kart. Egy oszlopos tagot vesztett Spengel Sándor kir. ítélőtáblai bíró személyében. A vesztés nagyságát érzi az egész bírói kar, de első sorban is azok a kartársai, akikkel együtt működött és az a jogkereső közönség, a mely páratlan igazságérzetét és mély jogi tudását közvetlenül ismerte. Az elhunyt Spengel Sándor kir. ítélőtáblai bírónak életrajzi adatai röviden a következők: született 1854-ben a lipótványi Andrásfalván. 1878—1892-ig Liptószentmiklóson mint ügyvéd működött. 1892-ben az aranyosmaróthi kir. törvényszékhez törvényszéki bírónak lett kinevezve, és 1902-ben előlépett kir. ítélőtáblai bírói rangra. Nyugodjék békében!

**Eljegyzés.** Braun Mór a budapesti „Fodor J.”-féle udvar szállító butorvnyáros cégvezetője eljegyezte Fuchs Margitkát dr. Fuchs Mór helybeli jónévű orvos leányát.

**Tanitógyűlés.** A verebélyi alesperesi kerület róm. kath. köre folyó hó 5-én tartotta meg Verebélyen rendes közgyűlését.

**Halálozások.** Ruzicska Irma Ruzicska Rezső árvaszéki iktató 18 éves leánya folyó hó 10-én meghalt. Temetésén, melyet nagy részvét mellett folyó hó 11-én tartottak meg, a helybeli „Ifjúsági Egyesület” testületileg vett részt. — Gergely Rezső kistapolcsányi róm. kath. kántortanító folyó hó 12-én meghalt. A megboldogult alig volt még 49 éves, mikor a könyörtelen halál oly hirtelen elragadta körünkben. 29 évig működött mint tanító, mely idő valóban elegendő ahhoz, hogy a közművelődés terén maradandó nyomokat hagyott legyen, hogy az utókor hálásan emlékezhessen meg róla, mert

nem élt hiába: a magyar nemzet szent ügyét szolgálta.

**A nagyherestyéni olvasókör** folyó hó 11-én műkedvelői előadással egybekötött sikerült táncmulatságot rendezett. A nagyherestyéni olvasókörrel már sok jót közöltünk, — ezuttal is csak a legjobbat közölhetjük, — mert valóban kulturmissiót tölt be. A műkedvelői előadás során többek között Berezik Árpád egy felvonásos vigjátéka a „Kék szoba” került színre és a szereplők mindannyian dicséretesen állták meg a helyüket, mégis külön dicséret illeti meg Polereczky Sándort, aki nemesak mint olyan érdemel dicséretet, hogy szerepet vállalt, de mint az egész ünnepélynek rendezője is, aki rövid itt tartózkodása óta igazán testtel-lélekkel szolgálja az olvasó kör ügyét. Természetesen meg nem feledkezhetünk Hinffner Vilmosról sem, aki határozott színész talentum. A szereplők között láttuk még Figura Szidikét, Rényi Rezsőné és a kör kiválóan buzgó elnökét Figura Ágostont. A mulatságon a helybeli előkelő közönség is képviselve volt, így jelen volt: Simonyi Béláné, Mailáth István és neje, Kosztolányi nővérek. Hogy az olvasókör rövid 2 esztendei fennállása óta oly nagy sikereket tudott elérni, — abban a kör patronusának Szent-Ivány Oszkár földbirtokosnak is nagy része van, aki minden tekintetben igaz pártfogója az olvasókörnek.

**Evváró vizsga.** Az aranyosmaróthi iparostanonciziskola vizsgája folyó hó 18-án délután 2 órakor fog megtartatni az áll. elemi iskola épületében.

**Honvédségünk és magyar ipar.** A honvédelmi minister rendeletet bocsátott ki, melyben megemlíti, hogy tudomására jutott, hogy egyes csapatok sok esetben még olyan iparcikket is a külföldről szereztek be, miket hazai iparosoktól is módjukban lett volna legjobban beszerezhetni. Epen ezért meghagyja az alája rendelt csapatoknak, hogy összes szükségleteiket a belföldön szerezék be.

**A korcsma és vendéglő fogalma.** A belügyminster legutóbbi elvi jelentőségű határozatban kinyilatkoztatja, hogy a korcsmaiban az étel csak iparengedély alapján, míg a bor és sörital a nélkül is szolgáltatható ki, miután az italmérés gyakorlásához iparengedélyt váltani nem szükséges, az ételek kiszolgálásához azonban igen, mert ez utóbbi a vendéglői ipar körébe tartozik. A korcsmaiban való ételfelszolgálás tehát tiltva van.

**Utlocsolás Aranyosmaróthon.** Kegyelmezett végre a sors helybeli közönségünkön — megeredtek az ég esatornái, felloccolták az ut közepét és most már egy-két napig nyugodtan sétálhatunk az utcán, nem kell tartani attól, hogy szemünk, szánk tele lesz porral. De mi lesz később, ha megint több napi szárazság következik és megint akkora por lesz az utcákon, hogy két lépésnyire sem lehet majd látni a portól? Erre a kérdésre a képviselőtestület van hivatva megadni a komoly és illedelmes választ. és elvárjuk a képviselőtestületől, hogy becsületesen adja meg rá a választ. Mert igen komikus ám az utcák rendbetartását illetőleg a képviselőtestület szereplése. Feltökényen öröködi az aszfaltjáró rendbetartására, még plakátokat is szegeztett ki, hogy mi-féle birsággal fogják sújtani azokat, a kik nem locsolják meg háromszor is napjában az aszfaltot, de azzal, hogy az a rengeteg por ne lepje el az egész várost, abszolúte semmit se törődik. Pedig kérdezzék csak meg akármelyik hatósági orvost, hogy vajjon használ-e az egészségnek az, ha akkora por van a városban. De ugy van vele a képviselőtestület, mint a parasztgazda a jószágával. Azzal, hogy a gyereke beteg ne legyen, vagy hogy betegségéből felgyógyuljon, vajmi keveset törődik a gazda, ellenben, hogy a marhájának baja ne essen, azzal annál többet. Mi volnánk, szegény lakosság a képviselőtestület családjá, az édes gyermekek — az egészsé-

günkkel nem törődik a képviselőtestület — se baj, had nyeljük csak a port — ellenben a jószággal — az aszfalttal, annál többet törődik, annak nem szabad hibájának lenni, mert az pénzbe kerül. Hát nem komikum ez?

**Marólugott ivott.** Szlávik Margit 18 éves bessenyői születésű leány e hó 8-án, esütörtökön marólugot ivott. Az erős lugoldat teljesen összegegette belső szerveit és hordágyon haldokolva szállították a helybeli kórházba. Levelet is hagyott hátra, melyben bevallja, hogy a szerelem következményeiből eredő szegénység elviselni nem tudja és ez készítette őt a halál karjaiba.

## Üzletátvétel.

Aranyosmaróth és vidéke közönségének tisztelettel hozom tudomására, hogy az Aranyosmaróthon, a Vármegyház-utczában (Büttner-féle ház) több év óta fennálló Krajcsovic-féle **hentesüzlettel** egybekötött

## huscsarnokot

átvettem és azt ujonnan berendeztem.

Allandóan raktáron tartok friss és I-ső rendű bel- és külföldi felvágottakat, kassai és prágai sódort.

Kérem a t. közönség elődömbé helyezett bizalmát részemre is tovább fenntartani és vagyok tisztelettel

**Prikri József.**

## Hirdetmény.

A t. közönségnek ezennel van szerencsém tudomására hozni, hogy a (Büttner-féle házban) több év óta fennállott és tulajdonomat képezett

## hentes- és mészáros üzletet

Prikri József urnak adtam át. Egyben értesitem t. vevőimet, hogy a volt özv. Puchovszky Julia-féle **hentes- és mészáros** üzletet vettem át, azt ezentul tovább vezetem.

A t. közönség eddigi bizalmát köszönve, kérem azt részemre továbbra is fenntartani, tisztelettel

**Krajcsovic Károly.**



**Köhöges, rekedtség és hurut ellen**

nincs jobb a

**RETHY-féle**

**pemetefű**  
**czukorkánál!**

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan **RETHY-félét** kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

**1 doboz 60 fillér.**

**Csak RETHY-félét fogadjunk el**